

Sp.

132. Tillaga til þingsályktunar

um sjómælingar og rannsókn fiskimiða.

Flm.: Sigurður Kristjánsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta útbúa varðskipið Þór og láta hann í júnimánuði næstk. eða á öðrum tíma, er sérfróðum mönnum þykir hentugri, mæla upp ákveðin svæði í Grænlandshafi í þeim tilgangi:

1. að rannsaka skilyrði til þess að stunda þar þorskveiðar að lokinni vetrarvertíð ár hvert.
2. að finna þar lúðumið, sem vitað er, að aðrar þjóðir, t. d. Skotar og Norðmenn, þekkja, en við þekkjum ekki.

Greinargerð.

Árni Friðriksson fiskifræðingur hefir, sem kunnugt er, fært sterkar sannanir fyrir því, að þorskgöngur þær, sem valda aflabrögðum hér við Suðurland og Vesturland á vetrarvertíð, muni leggja leið sína af Íslandsmiðum vestur um Grænlandshaf.

Eftir sjómælingum, sem Þjóðverjar hafa gert milli Íslands og Grænlands (sjá sjókort Dana nr. 147), liggur grunn frá Vestfjörðum alla leið til Grænlandsstrandar. Er dýpi á grunni þessu víðast innan við 200 faðma og allt niður í 60 faðma miðleiðis. Hið mikla svæði milli Íslands og Grænlands er annars svo lítið rannsakað, að þar geta verið mörg óþekkt fiskimið. En allra sízt vita Íslendingar sjálfir skil á þessu. Nú hefir Árni Friðriksson sýnt fram á það, að fiskur hljóti að fara eftir ákveðnum leiðum milli Íslands og Grænlands. Og að ef unnt væri að finna þessar fiskislóðir, þá mundi líka auðvelt að halda áfram vertíð á þeim fiskislóðum í framhaldi af vetrarvertíðinni.

Vorið 1934 var að tilhlutun Á. F. undirbúinn rannsóknarleiðangur í þessu skyni, í júnimánuði. En af honum varð þó ekki, vegna rekiss á þeim slóðum, sem rannsóknirnar voru fyrirhugaðar á.

Ólafur Jóhannesson konsúll á Patreksfirði tók sig þá til og sendi í júlímánuði sama ár togarann Gylfa í rannsóknarferð frá Vestfjörðum vestur að Grænlandsströnd.

Í skýrslu þeirri, sem Ó. J. konsúll lét Árna Friðrikssyni í té og birt er í Ársriti Fiskifélags Íslands 1935, segir m. a.: „128 sm. norður af Bjargi var 62 faðma dýpi, og voru þar gerðir þrjú 20 mínútna drættir.¹⁾ Fengust ca. 6 körfur af þorski í hverjum. Óvenjumikið dýralíf. Þaðan var haldið áfram með stefnu á Ingólfsfjall (á Grænlandi). Togað á leiðinni 20 mínútur í hvert skipti, 2—3 körfur af þorski í hverjum drætti. Út af Angmagsalik er grynni, 70—100 sjómilur á lengd, en 20—30 sjómilur á breidd. Þar var togað, og fekkst um karfa af þorski í drætti. Þá var haldið 75 sjómilur út frá strönd Grænlands. Þar fekkst mergð af ufsa að morgni dags, en ekkert, þegar leið á daginn. Á leiðinni heim var farið um 20 sm. sunnar. Sáust tveir norskir linuveiðarar vera að veiðum á miklu dýpi. Þar var ekki hægt að toga, vegna þess að vírar voru of stuttir.“

Tilraunir þessar sýna, að þorskur var alstaðar á leiðinni frá Íslandi til Grænlands. Virðist það góð sönnun fyrir máli Árna Friðrikssonar. En nú er aðeins eftir að ákveða beztu miðin og þann tíma, sem þorskurinn er á hverjum stað.

Það er eflaust, að mál þetta er mikið hagsmunamál fyrir Íslendinga, eða verður það í framtíðinni. En auk þess er á það að líta, að það er vanvirða fyrir íslenzku þjóðina að húa við beztu fiskimið heimsins, en þekkja þau minnst allra þeirra þjóða, er þar stunda veiðar.

Í fróðlegri smáritgerð eftir Árna Friðriksson í Náttúrufræðingnum, 1. hefti 1935, skýrir hann frá aflamagni flestra Evrópuþjóðanna árið 1930. Íslendingar eru fámennastir þeirra, að undanskildum Færeyingum. En þó eru aðeins þrjár þjóðir, sem fiska meira en þeir: Norðmenn, Englendingar og Þjóðverjar. En þegar athugað er, hvað kemur á hvern mann, þá hrapa þessar þjóðir nokkuð langt niður fyrir Íslendinga, því afli Íslendinga var 3200 kg. á mann, afli Norðmanna 396 kg. á mann, afli Englendinga 20 kg á mann, og afli Þjóðverja 5 kg. á mann.

Svo miklir aflamenn eru Íslendingar, að þótt þeir eigi við að keppa 11 völdugar fiskveiðarþjóðir á miðum Íslands, þá veiða þeir þó nál. helmingi alls þess fisks, sem á þessum miðum aflast. Þessi undur gerast hér á fiskimiðunum af þjóð, sem er aðeins rúml. 100 þúsundir, og þó eru aðeins 19% af þjóðinni fiskimenn, þar með talið skuldalið þeirra. En hér gerast önnur undur í sambandi við fiskveiðarnar. Þau undur, að íslenzka ríkið lætur nær því engan eyri af mörkum til rannsókna á lífi og lífsskilyrðum fiska.

Danir eru ekki mikil fiskveiðarþjóð í samanburði við Íslendinga. Afli þeirra árið 1930 var 25 kg. á mann, en afli Íslendinga, sem áður segir, 3200 kg. á mann. En Danir verja árlega 14 millj. króna til allskonar rannsókna í sambandi við fiskveiðar. En við Íslendingar munum láta af mörkum um 12 þús. kr. á ári í þessu sama augnamiði, þegar með eru talin laun Árna Friðrikssonar.

Viðvíkjandi 2. lið tillögunnar skal það tekið fram, að kunnugt er, að Skotar og Norðmenn þekkja lúðumið á hafinu vestur af Íslandi. Nú er það einnig þekkt, að í Bandaríkjunum Ameríku er geysimikill markaður fyrir lúðu, og mundi aðstaða Íslendinga til þess að hagnýta sér þann markað vera hagstæð, ef þeir gætu aflað þann fisk á heimamiðum.

1) Frá Bjargi til C. Japetus Steenstrup á Grænlandi (skammt norðan við Angmagsalik) eru um 260 sjómilur.

Viðvikjandi kostnaðarhlið þessa máls er það að segja, að útgerð Þórs mun kosta um 600 kr. á dag. En þótt hann lægi aðgerðarlaus, mundi það og kosta nokkuð, svo þær 600 kr. yrðu ekki nettóútgjöld fyrir rikissjóð. Nokkru mundi og þurfa til að kosta í útbúnaði, en stórfé yrði það ekki.

Það skal að lokum tekið fram, að tilraunir þær og rannsóknir, sem hér er lagt til að gerðar verði, eru hugsaðar sem byrjun að viðtækum rannsóknum á því, hvernig vér fáum hagnýtt þá fiskstofna, sem kunna að finnast á isl. fiski-
miðum, en rétt hefir þótt að takmarka tillögu þessa við afmarkað verkefni.